

Hoe kunnen begeleiders zich afstemmen op de emotionele ontwikkeling van zorgvragers met probleemgedrag?

Filip Morisse, zorgmanager
cluster dubbeldiagnose P.C. Dr. Guislain
wetenschappelijk medewerker HoGent (E-QUAL)

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Inleiding

Hoe anders zijn zij / wij ?

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

“Dooddoeners” (die ook wel beetje waar zijn)

ivm gedragsproblemen en andere symptomen

- “t is voor aandacht”
- “hij/zij doet het ervoor”
- “hij/zij test mij”
- “hij/zij heeft meer structuur nodig”
- “hij/zij is meer iemand voor psychiatrie; je moet daar meer therapeutisch mee kunnen omgaan”
- “hij/zij past hier niet”

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

“Dooddoeners” (die ook wel beetje waar zijn)

ivm gedragsproblemen en andere symptomen

- “Wat moet er hier nog gebeuren eer ...”
- “Er moeten duidelijker afspraken gemaakt worden”
- “t is wreed voor die medebewoners”
- “Ik moet eerlijk zeggen dat ik nooit problemen heb met ...”

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Kernelementen 'eigen' model van emotionele ontwikkeling				
Adaptatie	Eerste socialisatie	Eerste individuatie	Identificatie	Realiteits-bewust-wording
FASE I	FASE II	FASE III	FASE IV	FASE V

 Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

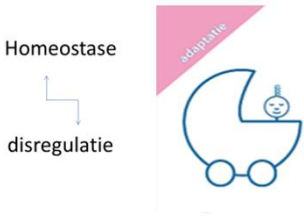
Fase 1: adaptatie (0-6 maand)

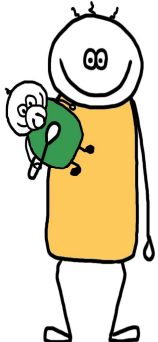
 Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Fase 1: adaptatie (0-6 maand)

Kern:

 Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

 Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Fase 2: eerste socialisatie

(6-18 maand)

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Fase 2: eerste socialisatie (6-18 maand)

Kern:

vertrouwen

wantrouwen

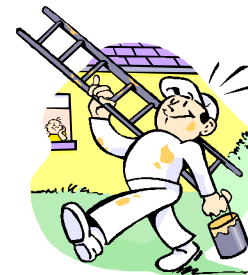

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Fase 3: eerste individuatie (18maand-3 jaar)

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Fase 3: eerste individuatie (18maand-3 jaar)

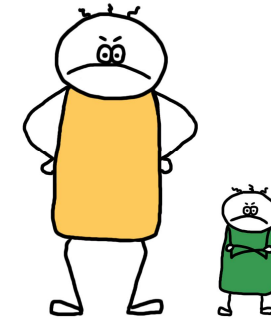
Kern:

autonomie

afhankelijkheid

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Fase 4: identificatie (3-7 jaar)

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Fase 4: identificatie (3-7 jaar)

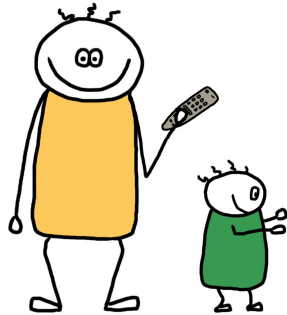
Kern:

initiatief

geremdheid

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Fase 5: realiteitsbewustwording (7-12 jaar)

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Fase 5: realiteitsbewustwording (7-12 jaar)

Kern:

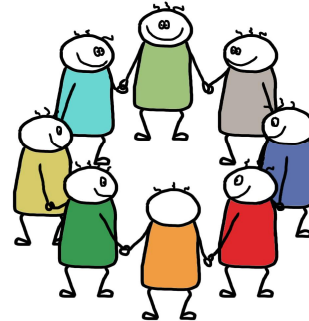
zelfvertrouwen

↙ ↘

minderwaardigheid

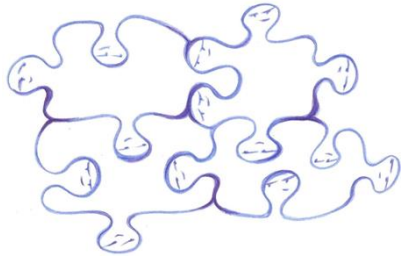

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Afstemming van begeleiders op emotionele behoeften van cliënten: a.h.v. vragen, niet van antwoorden

Met dank aan Leen De Neve

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Inzicht in EO... en nu?

= leidraad naar (nog fijnere) afstemming vinden tussen noden en behoeften enerzijds en ondersteuning anderzijds:

Ç Wat verwacht **IK** van deze jongere/volwassene?

ñ Afgestemd op zijn noden/draagkracht/behoeften/...

Ç Welke ondersteuning kan **IK** bieden?

ñ Afgestemd op zijn noden/draagkracht/behoeften/...

...en minder: Wat moet deze cliënt zelf doen?

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Wat alvast **niet** lijkt te werken...

Ç “Maak het concreet en pasklaar aangeleverd”

- ➡ de vraag naar concrete antwoorden, voorschriften, recepten...?
- ➡ het is altijd **nét** iets anders...

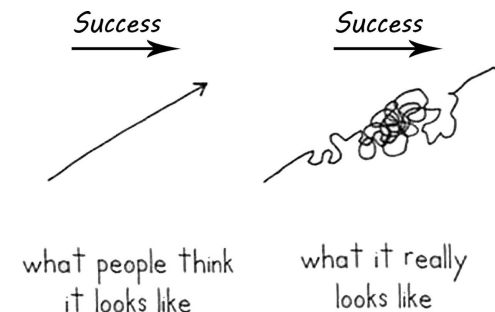
Ç “Tips, tricks, formules, ...”

- ➡ snel verval in statische invulling: als je dit doet, dan...
- ➡ gaat het niet méér over de relatie, de interactie ?

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Vertaling naar de praktijk als PROCES

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

“De juiste vraag?”

Ç Pasklare antwoorden? → Juiste vragen!

Ç Wat zijn goede vragen?

- ñ Discussie
- ñ Mentaliseren
- ñ Loskomen van éenkel de cliëntô

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Atypische assessment en diagnostiek

1. Wat is het probleem met de cliënt?
2. Wie is de cliënt?
3. Wat doet de cliënt met mij?
4. Wat zijn z'n basale emotionele noden?
5. Hoe kan/kunnen de omgeving/wij tegemoet komen aan deze noden?
6. Wat is mijn programma met de cliënt?
7. Wat heb ik/heeft de omgeving daarvoor nodig?

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Reflectievragen

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Noot om te kraken

“Als begeleider/collega/team
het niet begrijpt/niet émee wilê
heb ik het misschien niet
goed uitgelegd?ô

- ñ Handleidingen, gebruiksaanwijzingen, è werken niet
- ñ Wat heeft begeleider/collega nodig om zich øgeholpenô te voelen?
- ñ Hoe coach ik?

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Andere leuke vragen

- Ç Geef een score op 10 voor de huidige situatie rond X ?
- Ç Wat zijn de 5 meest fantastische dingen aan X ?
- Ç Wat doet X dan zelf om zich te reguleren, om geen probleemgedrag te stellen ? Som de zelf-helende capaciteiten op.
- Ç Wat maakt er in je opstelling als begeleider dan net dat het goed gaat ?
- Ç Met welke begeleid(st)er komt X best overeen ? Beschrijf aantal kenmerken en kwaliteiten van deze begeleid(st)er ?
- Ç Welke ideaal beroep had de cliënt uitgeoefend, indien hij/zij geen VB had gehad ?

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Coaching en versterking omgeving in het afstemmen op de basale emotionele noden

= hard werk

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

De neveneffecten... van 't werken met deze doelgroep

- Ç Elk (constructief) voorstel dat op tafel komt, wordt begraven nog voor het een kans kreeg
- Ç Ruzie in het team
- Ç Frontvorming: wij tegen zij
- Ç Veel zeggen in de wandelgangen, weinig of niets op de vergadering
- Ç Enkel nog problemen zien
- Ç Geen mogelijke oplossingen meer zien, kokerzicht

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

De neveneffecten... van 't werken met deze doelgroep

- Ç 101 afspraken en regels, altijd weer meer erbij
- Ç Afspraken en regels meteen weer veranderen
- Ç 'We hebben alles al geprobeerd'.
- Ç Meer beheersen, meer vrijheidsberovende maatregelen, meer medicatie, ...

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

De neveneffecten... van 't werken met deze doelgroep

- “Help, t is nie meer te doen”
- “Zeg ons wat we moeten doen”
- Overdracht – tegenoverdracht
- Exclusie en ‘doorverwijzing’
- Stress en burn-out

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

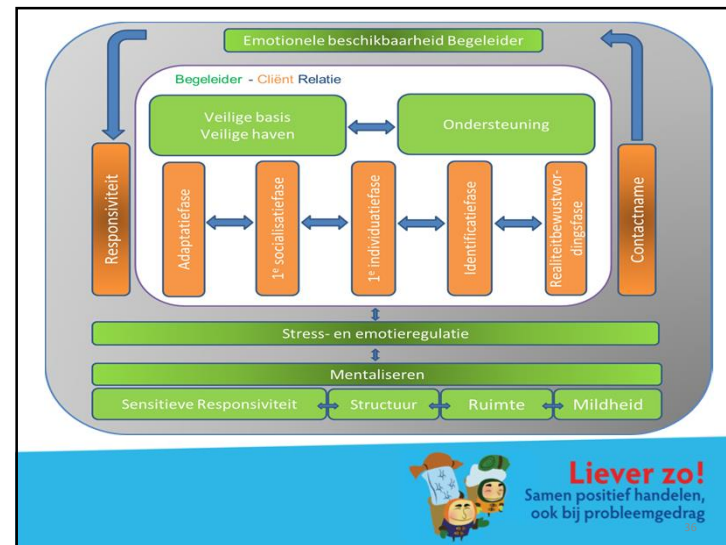
Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Een begeleidster:

“Eindelijk mocht het eens over mezelf gaan”

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Mentaliseren: emotioneel begrijpen als veilige basis voor emotionele beschikbaarheid

DOE NIET ZOMAAR IETS.
STA EVEN STIL EN KIJK AANDACHTIG.
DIT KIND EN DEZE OUDER (EN DIT TEAM)
WILLEN JE MET HUN GEDRAG
IETS VERTELLEN.

GEENEN, 2010, P. 186

Met dank aan Erik De Belie

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Mentaliseren: 3 vragen?

Ç Hoe zou het komen dat een cliënt zo reageert (binnenkant: gedachten, gevoelens, overtuigingen, verlangens...)?

Ç Wat voel en denk ik over deze cliënt, onze relatie, mezelf?

Ç Hoe ervaar ik mijn invloed op deze cliënt? Wat denk en voel ik hierbij?

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag

Emotionele beschikbaarheid begeleider

- Sensitief /responsief: aanvoelen en afgestemd reageren
- Structuur: houvast en helpende grenzen
- Ruimte laten: voor unieke van de persoon (wie?)/ respect voor grenzen
- Mildheid: omgaan met (eigen) negatieve emoties waardoor mildheid ontstaat & andere dimensies niet besmet worden

Liever zo!
Samen positief handelen,
ook bij probleemgedrag